

Prima instanță: Judecătoria Edineț (sediul central), (jud. G.Bîrsan)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chicu)

DECIZIE

04 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Victor Burduh
Svetlana Filincova

examinând recursul declarat de Cazacu Eugeniu reprezentat de avocatul Odobescu Ghenadie,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Cazacu Eugeniu împotriva Tatianei Cazacu cu privire la desfacerea căsătoriei,

împotriva deciziei din 13 august 2019 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost respins apelul declarat de către Cazacu Eugeniu și menținută hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Edineț (sediul central),

c o n s t a t ă :

La 28 noiembrie 2018, Cazacu Eugeniu a formulat cerere de chemare în judecată împotriva Tatianei Cazacu cu privire la desfacerea căsătoriei.

În motivarea cererii de chemare în judecată a invocat că, a înregistrat căsătoria cu pârâta la Primăria satului Burlănești raionul Edineț la 08 iulie 1996. Căsătoria a fost trecută în Registrul actelor de stare civilă la nr.9.

Din căsătorie s-au născut copiii comuni: la XX XXXX XX s-a născut fiul XXXX XXXX, la XX XXXX XX s-a născut XXXX XXXX și la XX XXXX XX s-a născut XXXX XXXX.

Viața în comun cu pârâta a eșuat, în anii de căsătorie s-a creat o atmosferă insuportabilă de neînțelegere, creând astfel neplăceri și indispuneri atât lor, cât și celor din jur.

Acțiunea de divorț a intervenit datorită faptului că căsătoriei lor îi lipsesc elementele de fond în baza cărora aceasta s-a încheiat: afecțiune reciprocă,

prietenie, sprijin moral etc.

În viziunea reclamantului aceste elemente constituie un motiv temeinic de desfacere a căsătoriei, a cărei continuare nu mai este posibilă din punctul său de vedere, eșuând din cele din urmă toate căile de împăcare, fapt pentru care a solicitat instanței de judecată desfacerea căsătoriei.

La fel a indicat că, acțiunea lui poate fi admisă fără acordarea unui termen de împăcare, deoarece tot efortul lui de a păstra relațiile de căsătorie nu au dat efectul așteptat. Căsătoria nu poate fi desfăcută pe cale amiabilă, deoarece pârâta refuză să se prezinte la Oficiul Stării Civile.

Prin hotărârea din 11 aprilie 2019 a Judecătoriei Edineț (sediul central) acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia din 13 august 2019 a Curții de Apel Bălți, a fost respins apelul declarat de către Cazacu Eugeniu și menținută hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Edineț (sediul central).

Pentru a decide astfel instanțele ierarhic inferioare au reținut că, reclamantul nu a prezentat dovezi și argumente precum că conviețuirea cu Cazacu Tatiana este imposibilă, dacă aceștia sunt separați sau încă locuiesc împreună. Astfel că desfacerea căsătoriei nu poate avea loc doar în baza unor afirmații declarative în acțiunea civilă, în lipsa nici a unei părți, fără a fi prezentate careva probe ce ar dovedi imposibilitatea continuării traiului în comun, precum și înrăutățirea relațiilor dintre soți, elemente fundamentale necesare pentru constatarea ruperii relațiilor conjugale între soți.

La 23 august 2019 (prin oficiul poștal), Cazacu Eugeniu reprezentat de avocatul Odobescu Ghenadie a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 13 august 2019 a Curții de Apel Bălți și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la emiterea deciziei contestate a interpretat în mod eronat legea.

Prin încheierea din 06 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Cazacu Eugeniu reprezentat de avocatul Odobescu Ghenadie a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 13 august 2019, expediată părților la 23 august 2019, recepționată de către Cazacu Eugeniu la 02 septembrie 2019, astfel recursul declarat la 23 august 2019 a fost depus cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis

inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurentul și intimata au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Cazacu Eugeniu reprezentat de avocatul Odobescu Ghenadie întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În corespundere cu prevederile art. 432 alin. (3) lit. b) al Codului de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată. Potrivit alin. (5) al aceleiași legi, temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Din materialele cauzei civile reiese cu certitudine că, în instanța de apel, pricina a fost examinată în lipsa intimatei Cazacu Tatiana, care nu s-a prezentat în ședințele de judecată din motive ce nu-i pot fi imputate și, anume pentru că nu a fost legal citată despre data, ora și locul ședințelor de judecată. Or, la dosar nu există nici o confirmare privind recepționarea de către Cazacu Tatiana a citației sau a înștiințării privind examinarea cauzei în ordine de apel.

Astfel, încheierea instanței de apel prin care a fost acceptat spre examinare apelul declarat de către Cazacu Eugeniu și fixată data examinării acestuia a fost expediată părților, inclusiv intimatei, însă în adresa instanței s-a întors plicul nereclamat de către Cazacu Tatiana cu mențiunea ”Plecat peste hotare”.

În pofida acestui fapt, reieșind din mențiunile din procesul-verbal al ședinței din 13 august 2019, instanța de apel a concluzionat despre posibilitatea examinării cauzei în lipsa părților, inclusiv în lipsa Tatianeii Cazacu, care în viziunea instanței a fost citată legal.

Mai mult, însăși instanța de apel a menționat în textul deciziei sale că desfacerea căsătoriei nu poate avea loc doar în baza declarației unilaterale din acțiunea civilă, fără a fi prezente ambele părți în fața instanței.

În susținerea opiniei enunțate, Colegiul lărgit reiterează art. 376 alin. (1) al Codului de procedură civilă, care indică expres că, dispozițiile de procedură privind judecarea cauzelor civile în primă instanță se aplică și în instanța de apel în măsura în care nu sunt contrare dispozițiilor prezentului capitol.

Prin prisma art. 105 alin. (5) al Codului de procedură civilă, citația sau înștiințarea adresată persoanei fizice se înmânează personal contra semnătură pe cotor.

La acest capitol, instanța de recurs reiterează și prevederile art. 6 CEDO, care stipulează că, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei „în mod echitabil”, ceea ce implică, inclusiv, o procedură contradictorie și egalitatea armelor ale părților litigante. Respectarea principiului egalității armelor presupune că fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza într-o situație egală în raport cu adversarul său, astfel încât între părți să se mențină un echilibru corect. Aceste principii includ și dreptul părții de a fi reprezentată în proces de către o persoană calificată în domeniul dreptului, cu atât mai mult că legislația procesuală națională declară acest drept.

În cauza *Russu vs. Moldova*, hotărârea din 13 noiembrie 2008, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat deja că „în practică, instanțele naționale nu acceptă în calitate de probă suficientă expedierea unei scrisori de către instanță, dar solicită dovada înmânării”.

În cauza *Bucuria vs. Moldova*, hotărârea din 05 ianuarie 2010, Curtea de la Strasbourg a reiterat că examinarea cauzei în lipsa reclamantului, în privința căruia nu era dovada de înmânare a citației, companiei reclamante nu i s-a oferit posibilitatea de a-și susține complet cauza în fața Curții Supreme de Justiție.

Într-o altă cauză, Curtea a constatat încălcarea articolului 6 § 1 în rezultatul omisiunii Curții Supreme de Justiție de a cita reclamantii la ședința de judecată. Curtea a notat că este o chestiune de echitate a procedurilor, o astfel de reexaminare nu ar fi trebuit să fie făcută fără a i se acorda companiei reclamante șansa de a-și prezenta poziția, mai ales având în vedere că celelalte părți la proces au fost prezente la ședință și au avut posibilitatea de a-și expune opiniile (cauza *Kenzie Global Limited Ltd. vs. Moldova*).

În această ordine de idei, Colegiul judiciar consideră că instanța de apel a examinat cauza cu încălcarea normelor de drept procedural, încălcând flagrant disponibilitatea în drepturi a participanților la proces, ce constă în posibilitatea, în

primul rând, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, astfel, prin urmare fiind admisă încălcarea prevederilor art. 27 alin. (1) al Codului de procedură civilă, ceea ce în conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. b) și art. 432 alin. (5) Cod de procedură civilă, constituie un temei de casare a deciziei instanței de apel.

Așadar, instanța de apel a încălcat dreptul Tatianei Cazacu la un proces echitabil și principiul egalității armelor statuat la art. 6 Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or, pentru a răspunde exigențelor articolului enunțat procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor. Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate, observațiile formulate a acesteia și de a face comentarii în legătură cu ele.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat din oficiu principalele întrebări juridice puse în speță și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursul formulat.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și relevanța lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, *printre alte autorități*, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), hotărârea din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 13 august 2019 a Curții de Apel Bălți, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Cazacu Eugeniu reprezentat de avocatul Odobescu Ghenadie.

Se casează decizia din 13 august 2019 a Curții de Apel Bălți emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Cazacu Eugeniu împotriva Tatianei Cazacu cu privire la desfacerea căsătoriei și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Victor Burduh

Svetlana Filincova